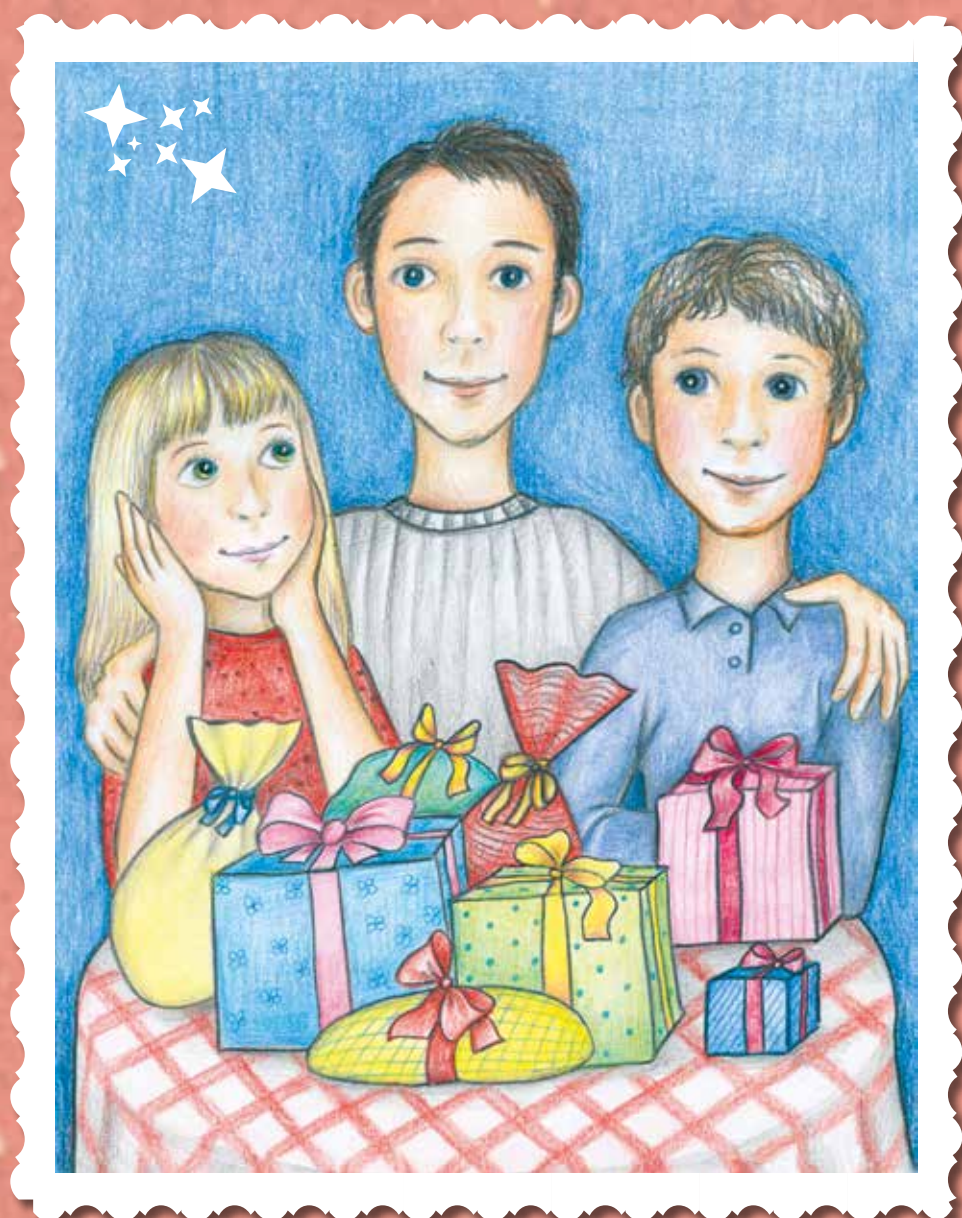

Kaja Pastarus

EESTI KEELE LUGEMIK – TÖÖRAAMAT

2. KLASSILE

2. OSA

Kaja Pastarus

EESTI KEELE

LUGEMIK – TÖÖRAAMAT

2. KLASSILE

2. OSA

November - detsember

MINU NIMI ON

.....

3 Eesti keele keskus

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Hariduslike erivajadustega
õpilaste õppevara arendamine

Kaja Pastarus

Eesti keele lugemik-tööraamat 2. klassile. 2. osa (Teine täiendatud trükk)

Lugemik-tööraamat vastab põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava lihtsustatud õppele.

Konsultant Karl Karlep

Retsenseerinud Kaie Henk, Merit Hallap

Keeleliselt toimetanud Merle Sulg ja Tiina Helekivi

Kujundanud ja küljendanud Eve Kurm

Tehniliselt toimetanud Andero Kurm

Illustratsioonid Marilis Ehvert

Raamatu väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja

Eesti riik programmi „Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine“ kaudu.

Programmi viib ellu SA Innove

Tingmärgid

dialogi käsitlemine

valiklugemise ülesanne

õpetaja lugemise kuulamine
teksti sisu taastamine mälu järgi

jutustamise eelharjutus

värvimisülesanne

Autoriõigus: SA Innove, Kaja Pastarus, 2014

Kõik õigused kaitstud. Igasugune autoriõigusega kaitstud materjali ebaseaduslik paljundamine ja levitamine toob kaasa seaduses ettenähtud vastutuse.

ISBN 978-9949-547-06-7 (kogu teos)

ISBN 978-9949-547-07-4 (pdf, kogu teos)

ISBN 978-9949-547-10-4 (II osa)

ISBN 978-9949-547-11-1 (pdf, II osa)

Trükiettevalmistus:

OÜ Studium

Riia 15 b, 51010 Tartu

Tel 734 3735

www.studium.ee

Trükitoöd:

Greif trükikoda

Lohkva, Luunja vald

62207 Tartumaa

EESSÕNA

Tööraamatu II osas tõuseb lugemistehniliste ja tekstis orienteerumise oskuste kujundamise raskusaste.

1. Lugemismaterjal on esitatud ainult väikeste trükitähtedega.
2. Vältekandjad on sõnades tumedalt rõhutatud ainult teksti ees olevas materjalis (st lugemistehnilistes harjutustes).
3. Ühel real paikneb mitu terviklauset.
4. Tekstides on palju otsekõnet, mis on märkama ja eristama õpetamise eesmärgil tumedalt trükitud.

Võrreldes eelmise osaga, lisanduvad näited uutest ülesandetüüpidest:

- ▶ sõnajärje muutmine (lk 7, ül 6)
- ▶ lausete lühendamine (lk 16, ül 8)
- ▶ lühitekstide võrdlemine (lk 19, 20, 21)
- ▶ seeriapiltide järjestamine, tekstilause ja pildi sobitamine (lk 29, ül 5)

Õpetatakse ja õpitakse samal viisil, nagu on kirjeldatud tööraamatu I osa õpetajajuhendis ("Soovitused materjali käsitlemiseks"). Jätkub suhtlussituatsioonide ja dialoogide analüüs õpetaja kommentaaride-küsimuste abil; teksti sisuline ja keeleline analüüs; teksti-lause-sõna eristamine; lausete järelkordamine; lausete moodustamine, ühendamine ja laiendamine; piltide kirjeldamine ja võrdlemine tekstilausestega.

Kuna tööraamatu maht ei võimalda esitada kõikvõimalikke ülesandeid ja küsimusi-korraldusi, jääb valiku tegemine olemasolevate hulgast ning "puuduvate lünkade" täitmine (I osa materjali eeskujul) õpetaja ülesandeks.

Tööraamatu II osa teemad on seotud sügise, laste sünnipäevade ning jõulupühade ootusega.

MEIE OLEME ÕUES

Mis aastaag on praegu? Mis aastaag oli enne sügist?

Laura ja Tiit olid suvel maal. Vanaemal ja vanaisal on toredad naabrid.
Laura ja Tiit mängisid sageli naabrilastega.

Ühel päeval ütles Laura vanaemale: ... Laura küsis luba külla minna: ...
Vanaema lubas lastel minna Anni juurde. Mida vanaema võis Laurale öelda?

Anni kutsus külla.
Kas me võime minna?

.....

1. Kes kutsus lapsi endale külla?
2. Kuhu Anni Laurat ja Tiitu kutsus?
3. Kes tahtsid minna Anni juurde?
4. Kelle kohta Laura ütles "me"?
5. Kuhu Tiit ja Laura tahtsid minna?

Laura ja Tiit jõudsid Anni juurde. Anni kodu õues oli kiik. Kiige juures olid lapsed.

Lapsed on õues

Mitu last on pildile joonistatud?
Mis aastaag on pildil kujutatud? Mille järgi otsustasid?

1. Loe.

äng
ängi
mängi
mängi|vad

üdru
tüdru
tüdruk
tüdru|kud

kiige peal = kiige|
kivi peal = kivi|
muru peal = muru|

2. A. Loe laste nimed. Loe laused. B. Ühenda joonega nimi ja lause.

Need on poisid.

Tiit

Laura

Madis

Anni

Harri

Need on tüdru|kud.

1. Mitu last oli õues?

2. Loe poiste nimed. Mitu poissi oli õues?

3. Loe tüdrukute nimed. Mitu tüdrukut oli õues?

4. Kes olid õues enne Tiitu ja Laurat?

5. Kes tulid õue pärast Madist, Annit ja Harrit?

PEA MEELES!

Nimed alga|vad suure tähe|ga.

3. Kuula. Näita õiget pilti.

1. Laura istub kivi peal.

2. Toru küljes ripub Harri.

3. Mööda toru ronib Madis.

4. Tiit kiigub suure hooga.

5. Kiige lähedal seisab Anni.

Kus Laura istub?

Kus ripub Harri?

Mida mööda Madis ronib?

Millise hooga Tiit kiigub?

Mille lähedal Anni seisab?

Kes istub kivil?

Kes ripub toru küljes?

Kes ronib?

Kes kiigub?

Kes seisab kiige lähedal?

5. Leia õige lause. Loe.

1. Kes lastest kiikus?
2. Teised lapsed tahtsid ka kiikuda.
Nad ootasid oma järge.
Mida tegi ootamise ajal Madis?
3. Mida tegi ootamise ajal Laura?
4. Mida tegi ootamise ajal Anni?
5. Mida tegi ootamise ajal Harri?

6. Loe. Lõpeta lause. Näita noolega puuduv sõna.

Tiit istus suurel kiigel.

Suurel kiigel istus

Mitu sõna on 1. lauses (2. lauses)?
Mitmes on sõna "Tiit" 1. lauses?
Mitmes on sõna "Tiit" 2. lauses?
Millel Tiit istus?

Harri rippus toru küljes.

Toru küljes rippus

Mitu sõna on 1. lauses (2. lauses)?
Mitmes on sõna "Harri" 1. lauses?
Mitmes on sõna "Harri" 2. lauses?
Mille küljes Harri rippus?

Madis ronis mööda toru.

Mööda toru ronis

Mitu sõna on 1. lauses (2. lauses)?
Mitmes on sõna "Madis" 1. lauses?
Mitmes on sõna "Madis" 2. lauses?
Mida mööda Madis ronis?

Laura istus suure kivi peal.

Suure kivi peal istus

Mitu sõna on 1. lauses (2. lauses)?
Mitmes on sõna "Laura" 1. lauses?
Mitmes on sõna "Laura" 2. lauses?
Kus Laura istus?

Väike Anni seisis murul.

Murul seisis väike

Mitu sõna on 1. lauses (2. lauses)?
Mitmes on sõna "Anni" 1. lauses?
Mitmes on sõna "Anni" 2. lauses?
Kus Anni seisis?

Kes olid kiige juures?

L _ _ _ _ , M _ D _ _ , H _ _ _ _ ja A _ _ _

Kes lastest kiikus?

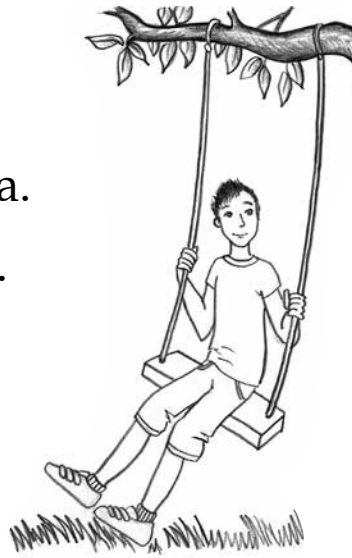
7. Loe.

kiigub kiikus kiigu|vad
ehitas lapsed oota|vad

ei saa korra|ga kiiku|da

Lapsed kiigu|vad

Maja ees on kiik. Selle ehitas Anni isa.
Enne kiikus Laura. Nüüd kiigub Tiit.
Teised lapsed oota|vad rahu|likult.
Kõik ei saa korra|ga kiiku|da.

1. Kuula.

1. Mis asi oli maja ees?
2. Tiit istus kiigel. Mida Tiit kiigel tegi?
3. Mida tegid samal ajal teised lapsed?

2. Loe lause. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine]

1. Mille ees oli kiik?
2. Kelle isa ehitas kiige?
3. Kes kiikus esimesena?
4. Kes kiikus pärast Laurat?
5. Mida tegid teised lapsed?
6. Mida ei saa kõik korraga teha?

3. Loe laused. Vasta küsimustele. [Lausete tähenduste seostamine]

- 1.-2. Kelle isa ehitas kiige?
Mille kohta öeldi "selle"?
- 3.-4. Pärast keda kiikus Tiit?
- 5.-6. Kuidas teised lapsed ootasid?
Mida lapsed soovisid teha?

4. Loe lause(d). Vasta küsimustele. [Puuduva teabe tuletamine]

- 1.-2. Kelle jaoks võis Anni isa kiige ehitada?
Mis materjalist võis see kiik olla?
- 3.-4. Mida võis Laura teha pärast kiikumist?
- 5.-6. Mitu last mahtus korraga kiigele?
- Kiigele ronib mitu last korraga.
Mis võib kiigega juhtuda?
- Kiik läheb katki. Mis võib lastega juhtuda?
- Kas mõnele kiigele mahub ka palju lapsi?

5. A. Loe laste nimed. B. Kirjuta laste nimed tabelisse.

Kiigel istus	Enne kiikus	Pärast kiigu vad
Tiit	Harri	
Madis	Laura	
Anni		

Viisa|kas laps ootab rahu|likult oma järje|korda.

6. Lapsed lugesid tunnis juttu "Lapsed kiiguvad". Nad hakkasid arutama. Vaata pilti (lk 4). Kuula. Kellel oli õigus?

Õpetaja küsis lastelt: „Kes lastest ootasid kiikumise järjekorda?“

Kristo vastas: „Anni ootas kiikumist. Madis ja Harri mängisid niisama.“

Miku rääkis: „Anni tahtis kiikuda. Tema ootas viisakalt. Laura ootas ka. Laura kiikus juba ära. Aga ta tahtis veel kiikuda.“

Kertu arvas: „Anni ootas. Madis ja Harri ootasid ka. Nemad ei saanud veel kiikuda. Laura tahtis veel kiikuda. Laura ootas ka.“

7. Lõpeta laused.

Anni isa ehitas

See kiik seisis

..... kiikus kõige ennem.

..... kiikus pärast Laurat.

Samal ajal teised lapsed

Kõik lapsed said

1. Anni isa ehitas *mille*?

2. Kiik seisis *mille* ees?

3. Kes kiikus kõige ennem?

4. Kes kiikus pärast Laurat?

5. Teised lapsed *tegid mida*?
Kelle kiikumise ajal lapsed ootasid?

6. Kõik lapsed said *mida* teha?

8. A. Tiit kiikus. Teised lapsed tahtsid ka kiikuda. Loe laste nimed.

B. Kes lastest küsis viisakalt? Värvi sobivad laused.

Tiina lõi jalaga vastu maad.
Ta ütles kurja häälega: ...

Tiina: "Lase mind! Mina tahan kiiku|da!"

Mikk seisis kiige lähedal.
Ta ütles: ...

Mikk: "Luba mind palun kiige|le!"

Kertu ootas rahulikult.
Ta rääkis: ...

Kertu: "Ma tahaks nüüd. Palun luba!"

Karel võttis Tiidu jalast kinni
ja sikutas. Ta nõudis: ...

Karel: "Nüüd mina! Tule eest ära!"

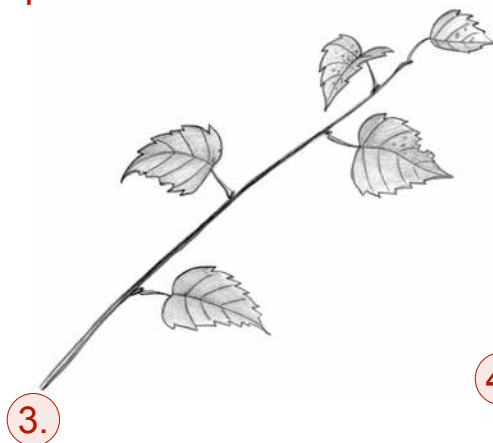
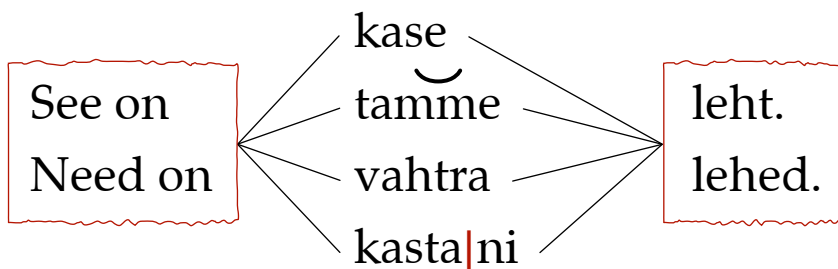
Meeli tegi ettepaneku: ...

Meeli: "Kiigu|me korda-mööda!"

★ Loe viisakate laste laused.

Laura ja Ott jalutasid emaga pargis. Laura näitas Otile puude lehti. Ta tahtis teada, kas Ott oskab nimetada õiget puud. Ott ei osanud.

Aita Otti. Mis puu lehed on siia joonistatud?

Väljas puhus tugev tuul. Sadas vihma. Laurale ei meeldi selline ilm. Laura oli toas.

akna

vaht

haaras puu-lehe

aknas

vahtra

viis kaug^{le}

aknast

vahtral

on täies|ti raagus

Tugev tuul

Laura seisis akna jüures. Ta vaatas välja.

Aknast paistis kõrge vaher. Selle oksa küljes oli üks leht.

Laura tahtis isale näidata vahtralehte. Isa oli teises toas. Laura kutsus isa enda juurde.

Laura hüüdis isa|le: "Tule vaata! Vahtral on ainult üks leht!"

Laura märkas, et väljas puhus tuul.

Tugev tuul haaras puu-lehe. Ta viis selle kauge|le.

Isa jõudis akna juurde. Ta vaatas aknast välja.

Isa ütles: "Vaher on nüüd täies|ti raagus."

1. Kuula.

1. Mida tegi Laura toas?
2. Mis puu kasvas õues?
3. Mida Laura nägi puu oksa küljes?
4. Mis juhtus puulehega tuule käes?

2. Loe lause. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine]

1. Mille juures Laura seisis?
2. Mida Laura tegi akna juures?
3. Missugust vahtrapuud Laura nägi?
4. Mitu lehte oli oksa küljes?
5. Kelle Laura kutsus akna juurde?
6. Mida Laura rääkis isale vahtra kohta?
7. Missugune tuul õues puhus?
8. Kuhu tuul vahtralehe viis?
9. Mida isa ütles vahtra kohta?

3. Loe lause(d). Vasta küsimustele. [Lause tähenduste seostamine]

- 1.-2. Millest Laura vaatas välja?
Kelle kohta öeldi "ta"?
- 3.-4. Mis puu oksa küljes oli üks leht?
- 5.-6. Kellele Laura tahtis vahtrapuud näidata?
- 7.-8. Mille tuul viis endaga kaasa?
Mille kohta öeldi "ta"? "selle"?

4. A.

Vaata 1. pilti. Mis on pildile joonistatud?
Kus kasvab vaher?
Mis on juhtunud vahtrapu tüvega? Mis painutab puu tüve?
Mis ripub puu oksa küljes?
Mida näed puu all maas? Mis muutis puulehed märjaks?
Mis aasta-aeg on pildil kujutatud? Mille järgi otsustasid?

B.

Millist pilti nägi aknast Laura? Millist pilti nägi isa?
Võrdle pilte. Mis on sarnane? Mis on erinev?

1.

2.

5. Loe laused. Vasta küsimustele. [Puuduva teabe tuletamine]

- 1.-2. Kus oli Laura – toas või õues?
Missugune ilm võis õues olla?
- 3.-4. Mis puid võis Laura veel näha?
- 5.-6. Mida võis isa teises toas teha?
- 5.-6. Mis värvi võis olla vahtraleht?
- 7.-9. Missugust vahtrapuud nägi isa?
Mis aastaajal võis see lugu juhtuda?
Mis juhtub sügisel puude lehtedega?

6. Moodusta laused.

Suvel
 Vara-sügi|sel
 Hilis-sügi|sel
 Talvel

on vaher

raagus.

lehes.

Mis värvi võivad vahtra lehed olla suvel (varasügisel, hilissügisel)?

7. Kuula. Kellel oli õigus? (Vaata pilti).

Õpetaja küsis lastelt:

„Mitu vahtrat paistis aknast?“

Kertu vastas:

„Kaks vahtrat. Ühel vahtral olid lehed. Teine vaher oli raagus.“

Kristo pakkus vastuseks:

„Kolm vahtrat. Üks vaher oli kõrge. Kõrgel vahtral olid lehed küljes. Teisel vahtral oli oksa küljes üks leht. Kolmas vaher oli raagus.“

Miku rääkis:

„Aknast paistis üks vaher. Vahtra oksa küljes oli üks leht. Tuul viis selle viimase lehe ära. Pärast seda oli vaher raagus.“

8. Loe laused. [Lausete laiendamine ja ühendamise]

Laura vaatas aknast välja.

_____ ~~~~~> toa aknast välja.

_____ ~~~~~> _____ .

Maja lähedal kasvas vaher.

_____ ~~~~~> kõrge vaher.

_____ ~~~~~> _____ .

Puu oksa küljes oli leht.

_____ ~~~~~> üks leht.

_____ ~~~~~> _____ .

3. lause:

- Mille aknast Laura vaatas välja?
- Mis märk on lause lõpus?
- Mitu sõna on lauses?
- Loe lause 1. (viimane) sõna.
- Mitmes on sõna ...?

3. lause:

- Missugune vaher kasvas õues?
- Mis märk on lause lõpus?
- Mitu sõna on lauses?
- Loe lause 1. (viimane) sõna.
- Mitmes on sõna ...?

3. lause:

- Mille küljes oli üks leht?
- Mis puu küljes oli üks leht?
- Mis märk on lause lõpus?
- Mitu sõna on lauses?
- Loe lause 1. (viimane) sõna.
- Mitmes on sõna ...?

Laura kutsus isa.

_____ akna juurde.

_____.

Õues puhus _____ tuul.

_____ tugev tuul.

_____.

Tuul rebis puu-lehe.

_____ oksa küljest.

_____.

Isa _____ nägi raagus puud.

Laura nägi raagus puud.

_____ ja _____ nägid _____.

3. lause:

- Mille juurde Laura kutsus isa?
- Mis märk on lause lõpus?
- Mitu sõna on lauses?
- Loe lause 1. (viimane) sõna.
- Mitmes on sõna ...?

3. lause:

- Missugune tuul õues puhus?
- Mis märk on lause lõpus?
- Mitu sõna on lauses?
- Loe lause 1. (viimane) sõna.
- Mitmes on sõna ...?

3. lause:

- Mille küljest tuul rebis puulehe?
- Mis märk on lause lõpus?
- Mitu sõna on lauses?
- Loe lause 1. (viimane) sõna.
- Mitmes on sõna ...?

3. lause:

- Kes nägid raagus vahtrat?
- Mis märk on lause lõpus?
- Mitu sõna on lauses?
- Loe lause 1. (viimane) sõna.
- Mitmes on sõna ...?

9. A. Mida Laura ja isa võisid rääkida? Loe. Lõpeta laused.

B. Leia laused, mida ei olnud tekstis. Loe.

- Laura kutsus isa vahtrapuud vaatama.
- Isa hõikas Laurale: ...

- Laura rääkis isale vahtrast.
- Isa vastas: ...

- Tuul viis vahtralehe minema.
- Laura imestas: ...
- Isa selgitas: ...

Laura ütles: ...

“Tule ... !”

“Vahtral ... !”

“Vahtral polegi enam lehti!”

Isa ütles: ...

“Kohe tulen!”

“Väga huvitav!”

“Vaher on ... !”

Tiit ja Laura jooksid tупpa. Ema vaatas Tiidu ja Laura nägusid. Ema imestas: ...
Ema katsus käega laste jopesid. Ta ütles ehmunult: ...

Teie põsed on nii puna|sed!
Oi, teie riided on märjad!

1. Kelle punaseid põski ema nägi?
Kelle kohta ema ütles "teie"?	3. Missugused olid Tiidu ja Laura riided?
Kelle kohta ema ütles "teie"?
2. Enne tупpa tulekut võisid lapsed olla kus?
Mis võis laste põsed muuta punaseks?	4. Mida võisid lapsed emale rääkida?

Tiit ja isa vestlesid sügisest. Isa tundis huvi, mis lastega õues juhtus.

hilis-sügis

vaata|sime

tões|ti

haljas

rohe|line

rohe|lised

näpis|tas puna|seks

Hilis-sügis

1. Tiit rääkis õues olemisest: ...

Tiit: "Õues me vaata|sime puid.

Kask ja vaher on raagus."

2. Tiit jutustas kahest puust: ...

3. Isa küsis kuuse okaste värvuse kohta: ...

Isa: "Kas kuusk oli ikka haljas?"

4. Tiit rääkis kuuse okastest: ...

Tiit: "Jah. Kuuse okkad olid rohe|lised.

Mänd oli ka rohe|line."

5. Tiit rääkis veel männist:

6. Isa märkas laste punaseid põski. Isa arvas, et väljas oli vinge tuul. Isa küsis: ..

Isa: "Väljas puhus vist kõle tuul?"

See näpis|tas teie põsed puna|seks."

7. Isa rääkis sügistuulest:

8. Tiit rääkis tuulest: ...

Tiit: "Tuul oli tõesti külm."

9. Isa ütles aastaaja kohta:

Isa: "Praegu on ju hilis-sügis."

1. Kuula.

1. Mida lapsed õues vaatasid?
2. Missugune tuul väljas puhus?
3. Mis aastaajal isa ja Tiit rääkisid?

2. Loe lause. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine]

1. Kelle kohta Tiit ütles "me"?
2. Mis puudest Tiit rääkis?
Mis sõnaga Tiit iseloomustas puid?
3. Isa arvates oli kuusk missugune?
4. Tiidu jutu järgi olid kuuse okkad mis värvi?
5. Mis värvi oli määnd Tiidu jutu järgi?
6. Isa arvates puhus õues missugune tuul?
7. Mis värvi muutusid laste põsed tuule käes?
8. Missugune tuul puhus õues Tiidu arvates?
9. Mis sõnaga nimetas isa sügist?

3. Loe laused. Vasta küsimustele. [Lause tähenduste seostamine]

- 1.-2. Kus lapsed nägid kaski ja vahtrat?
- 3.-5. Mis puid lapsed veel õues nägid?
- 6.-7. Mis muutis laste põsed punaseks?
Mille kohta ütles isa "see"?

4. Loe laused. Vasta küsimustele. [Puuduva teabe tuletamine]

- 1.-2. Mis puud võivad veel sügisel raagus olla?
Mis aastaegadel on lehtpuud veel raagus?
Mis aastaegadel on lehtpuud lehes?
- 3.-5. Mis on männil sügisel rohelised?
- 6.-9. Mis aastaegadel puhub sageli kõle tuul?

5. Laura kuulis isa ja Tiidu juttu. Ta õppis selgeks kaks uut sõna. Loe. Leia puuduvad sõnad tekstist.

Tiit arvas: ...

Õues puhus külm tuul.
Kuuse okkad on roheline.

Isa arvas: ...

Õues puhus tuul.
Kuusk on

1. Tiidu arvates puhus väljas missugune tuul?
2. Tiit rääkis kuuse okaste värvusest.
- Isa jutu järgi puhus missugune tuul?
- Isa jutu järgi on kuusk missugune?

6. Kuula. Kellel oli õigus?

Õpetaja küsis lastelt: „Mitmest puust Tiit rääkis?“

Kertu vastas: „Kahest puust. Need puud olid kask ja vaher.“

Kristo arvas: „Tiit rääkis kolmest puust. Need puud olid kask, vaher ja kuusk.“

Miku ütles: „Tiit rääkis neljast puust. Kask ja vaher olid raagus. Kuusk ja määnd olid haljad.“

Õpetaja tahtis teada: „Missugune tuul puhus õues?“

Kertu ütles: „Soe tuul.“

Kristo sõnas: „Punane tuul. See värvis laste põsed punaseks.“

Miku vastas: „Kõle tuul.“

9. Vaata pilte. (Kes on pildile joonistatud? Mida ... teeb? Kus ...? Mis aastaeg ...?)
[Võrdle eri aastaegade ilmanähtusi, puude tunnuseid, laste riietust, laste tegevusi.]

1.

2.

Laura ütles Tiidule: ...

Tiit oli Lauraga nõus: ... Tiit lisas: ...

Hilis-sügisel sajab vihma.

Vihma sajab küll.
Aga vahel tuleb ka lund.

1. Mida Laura jutu järgi sajab hilissügisel?
2. Mis aastaajal võib veel vihma sadada?
3. Millega Tiit oli nõus?

4. Mis aastaajal Tiidu arvates sajab vihma?
5. Mida võib Tiidu arvates hilissügisel veel sadada?

Lapsed olid toas. Laura ei uskunud Tiidu juttu lume kohta. Laura ja Tiit hakkasid vaidlema. Ema ja isa olid köögis. Isa tuli lastele appi.

esi|mene

kuulis vaidlust

helbeid lume-helbeid

novem|ber on sügis-kuu

vaidles vastu

sügi|sel hilis-sügisel

Esi|mene lumi

Laura vaatas aknast välja. Ta nägi lume-helbeid.

Tüdruk arvas: "Nüüd on talv!"

Tiit ütles talle: "Ei ole veel talv!"

Laura vaidles vastu: "On küll talv! Lund ju sajab!"

Isa kuulis laste vaidlust. Ta tuli tuppa.

Isa seletas: "Praegu on novem|ber. See on sügis-kuu.

Hilis-sügisel sajab ka lund."

1. Kuula.

1. Mida Laura väljas nägi?
2. Laura arvas, et talv on käes. Kes vaidles Laurale vastu?

3. Kes lahendas laste vaidluse?

2. Loe lause. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine]

- 1. Kust Laura vaatas välja?
- 2. Mida Laura nägi?
- 3. Mis aastaeg oli Laura arvates?
- 4. Millega ei olnud Tiit nõus?
- 5. (6.) Mille järgi Laura otsustas, et talv on käes?
- 7. Kelle vaidlust isa kuulis?
- 8. Kuhu isa tuli?
- 9. Mis kuud isa nimetas?
- 10. Isa nimetas novembrit *mis* kuuks?
- 11. Mida võib isa jutu järgi hilissügisel sadada?

3. Loe laused. Vasta küsimustele. [Lausete tähenduste seostamine]

- 1.-2. Kes nägi lumehelbeid?
Kelle kohta öeldi "ta"?
- 3.-4. Kellele Tiit vaidles vastu?
Kelle kohta öeldi "talle"?
- 5.-6. Kelle arvamusega ei olnud Laura nõus?
- 7.-8. Kes vaidlesid toas?
- 9.-10. Mida Laura sai teada sügise kohta?

4. Loe laused. Vasta küsimustele. [Puuduva teabe tuletamine]

- 1.-2. Kus Laura nägi lumehelbeid?
- 3.-5. Kui kõva häälega võisid lapsed vaielda?
- 6.-7. Pärast mida isa tuli tuppa?
- Kes jutu tegelastest teadsid, et sügisel võib ka lund sadada?

5. Kuula. Kellel oli õigus?

Õpetaja küsis lastelt: „Hilissügisel võib ka lund sadada. Kes jutu tegelastest teadsid seda?“
Kristo arvas: „Isa teadis. Ta selgitas seda lastele.“
Miku ütles: „Isa teadis. Tiit teadis ka. Ta vaidles Laurale vastu.“
Kertu vastas: „Tiit teadis.“

6. A. Laura kuulas isa selgitust. Tüdruk sai midagi teada. Loe.

1. Novemb|ris on hilis-sügis.

2. Ka sügisel võib lund sada|da.

- ★ Mitu sõna on 1. (2.) lauses. Kuula. Kellel oli õigus?

Kristo arvas: „1. lauses on neli sõna. 2. lauses on kuus sõna.“
Miku ütles: „1. lauses on 3 sõna. 2. lauses on viis sõna.“

B. Lapsed lugesid Laura lauseid. Nad muutsid Laura lausete sõnastust.

Loe. Võrdle lauseid. Mitu sõna on lauses? Mitmes on sõna "...”?

Kertu ütles nii: ...

- 1. Novemb|ris on hilis-sügis.
- 2. Sügisel võib lund sada|da.

Miku ütles nii: ...

- 1. Hilis-sügis on novemb|ris.
- 2. Sügisel võib ka lund sada|da.

7. A. Loe tumedalt trükitud lause. Leia see lause tekstist. Kes ütles selle lause?
B. Lapsed mängisid lausemängu "Teeme laused pikemaks." Loe laused.

Nüüd on talv.

Nüüd on talv _____ käes.

_____ juba käes.

Ei ole veel talv!

See ei ole _____!

_____!

Lund ju sajab!

Lund ju sajab _____ õues!

_____ täna õues!

_____!

1. Mitu lauset lugesid?
2. Loe 1. lause. Mitu sõna on lauses?
3. Loe viimane lause. Mitu sõna ...?
4. lause:
 1. Mis aastaaeg on Laura arvates käes?
 2. Loe lause 1. (viimane) sõna.
 3. Mitmes on sõna "talv"?
 4. Mis märk on lause lõpus?

1. Loe 1. lause. Mitu sõna on lauses?
2. Loe viimane lause. Mitu sõna ...?
3. lause:
 1. Mis aastaaeg ei ole veel Tiidu arvates käes?
 2. Loe lause 1. (viimane) sõna.
 3. Mis märk on lause lõpus?

1. Loe 1. lause. Mitu sõna on lauses?
2. Loe viimane lause. Mitu sõna ...?
4. lause:
 1. Mille sadamist Laura nägi?
 2. Mis sõna ütles Laura päeva kohta?
 3. Mitmes sõna oli "täna"?
 4. Loe lause 1. (viimane) sõna.
 5. Mis märk on lause lõpus?

8. A. Isa rääkis Tiidule ja Laurale: ... Loe isa jutt.

Tiit läks pärast kööki. Ema oli köögis. Tiit rääkis isa juttu ka emale: ...

Isa rääkis: ...

"Praegu on novem|ber.

See on sügis-kuu.

Hilis-sügisel sajab ka lund."

Tiit rääkis: ...

"Meil on praegu novem|ber.

See on veel sügis.

Ka hilis-sügisel sajab lund."

Mitu lauset oli isa jutus?
Loe 1. (viimane) lause.

Mitu lauset oli Tiidu jutus?
Loe 1. (viimane) lause.

mitu?	1	2	3	4
	üks	kaks	kolm	neli
mitmes?	1.	2.	3.	4.
	esi mene	teine	kolmas	neljas

B. Loe isa 1. (2., 3.) lause. Leia sarnane lause Tiidu jutus. Loe.
Võrdle isa ja Tiidu lauseid (Isa / Tiit ütles *mitu sõna?*).

LAUSE	Isa ütles:	Tiit ütles:
1. lause sõna sõna
2. lause sõna sõna
3. lause sõna sõna

C. Loe sõna. Mitmes oli see sõna Tiidu (isa) lauses?

SÕNA	Tiidu lauses on see:	Isa lauses on see:
novem ber sõna sõna
praegu sõna sõna
sügis-kuu sõna sõna
hilis-sügisel sõna sõna
sajab sõna sõna

LAPSEL ON SÜNNIPÄEV

Tiit ja Ott mängivad toas.

Ott ootas oma sünnipäeva. Ta ütles vennale: ... Ott teatas oma uue vanuse: ...

Tiit ütles vennale: ...

Tiit selgitas Otile: ...

Mul tuleb sünni-päev.
Siis ma saan viie-aasta|seks.

Sa pead veel oota|ma.
Sinu sünni-päev on keva|del.

1. Kelle sünnipäevast Ott rääkis?
Kelle kohta Ott ütles "mul"?
2. Mitme aastaseks Ott saab?
Kelle kohta Ott ütles "ma"?

3. Mida Ott peab Tiidu arvates tegema?
Kelle kohta Tiit ütles "sa"?
4. Mis aastaega peab Ott ootama?
Kelle kohta Tiit ütles "sinu"?

1. Loe. Lõpeta laused oma sünnipäeva kohta.

Minu sünni-päev

Ma olen praegu-aasta|ne.

Minu sünni-päev on

See on

Ma saan siis aasta|seks.

Praegu on

Minu sünni-päev on

sel aastal
järgmi|sel aastal

1. Mitme aastane sa oled?
2. Mis aastaajal on sinu sünnipäev?
3. Mis kuus on sinu sünnipäev?
Mille kohta öeldi "see"?
4. Mitme aastaseks sa saad?
Mis kuu kohta öeldi "siis"?
5. Mis kuu on praegu? Kas sel aastal
...(kuu) tuleb või oli juba ära?
6. Millal on sinu sünnipäev?
Vali viimasesse lünka sobivad sõnad.

2. Loe lause(d). Vasta küsimustele. [Puuduva teabe tuletamine]

- ★
1. Mis aastaeg on praegu?
 2. Mis kuus sa saad ...-aastaseks?
 3. Mis aastaajal sa saad ...-aastaseks?

3. Mis võib juhtuda sinu sünnipäeval? Loe. Värvige sobivad laused.

kingi|tus
sõbrad tule|vad
ühe kingi|tuse
pori-loiku mängi|ma
palju kingi|tusi
soovi|vad

1. Sõbrad tule|vad külla.

2. Ma saan kingi|tusi.

3. Ma lähen pori-loiku mängi|ma.

4. Ma ostan sõbra|le kingi|tuse.

5. Ma sõidan õues ratta|ga.

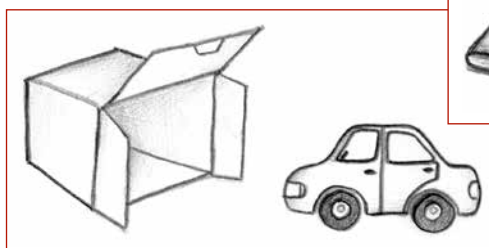
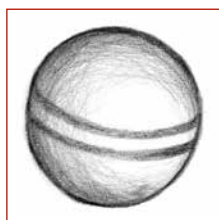
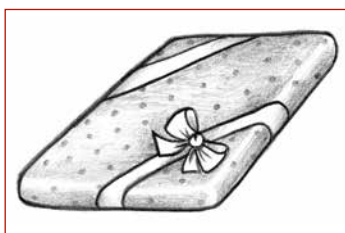
6. Kõik soovi|vad mulle õnne.

4. A. Laura ja Ott said kingitusi. Mitu kingitust oli kokku?

Vaata 1. rea pilte. Mis kujuga oli pakk?

Vaata 2. rea pilte. Mis kingitus võis olla paki sees?

B. Ühenda pildid joonega (pakk – kingitus). Mida võis kingiks saada Ott (Laura)?

Ema küpsetas köögis pannkooke. Laura ja Tiit aitasid teda.

Laura ütles, mis päev täna on: ...

Tiit teatas emale: ...

Ema tahtis teada, kellel on sünnipäev. Emal küsis: ...

Täna on laupäev.

Meie sõbral on sünni-päev.

Kas Tõnul on sünni-päev?

1. Mis päeval lapsed rääkisid emaga?
2. Tiidu jutu järgi oli sõbral *mis* päev?
Kelle kohta Tiit ütles "meie"?

3. Emal arvas, et sünnipäev oli *kellel*?
Kes oli Tõnu Laurale ja Tiidule?
4. Mida võisid lapsed emale vastata?

Laura ja Tiit käisid Tõnu sünnipäeval.

käisid sünni-päeval

küpse|tas tordi

puna|sed tuled

soovi|sid õnne

Tõnu sünni-päev

Tiit ja Laura käisid Tõnu sünni-päeval.

Laul oli suur tort. Selle küpse|tas Tõnu ema.

Tõnu isa kinkis poja|le sini|se auto. Sellel olid puna|sed

tuled. Emal andis pojale lilled. Tõnu õde kinkis pildi. Selle

peal oli jänes. Laura ja Tiit kinki|sid raama|tu.

Kõik soovi|sid Tõnu|le õnne.

1. Kuula.

1. Kelle sünnipäeval Tiit ja Laura käisid?
2. Kes sai palju kingitusi?

3. Mida kõik soovisid Tõnule?

2. Loe lause. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine]

1. Mis tähtis päev oli Tõnul?
2. Missugune oli sünnipäevatornt?
3. Kes küpsetas tordi?
4. Mis kingituse sai Tõnu isalt?
Mis värvi auto Tõnu sai?
5. Mis värvi olid mänuauto tuled?
6. Kellelt sai Tõnu lilled?
7. Mis kingituse sai Tõnu oma õelt?
8. Mille oli õde pildi peale joonistanud?
9. Mille kinkisid Tõnule Laura ja Tiit?
10. Mida kõik soovisid Tõnule?

3. Loe laused. Vasta küsimustele. [Lausete tähenduste seostamine]

- 2.-3. Mille küpsetas Tõnu ema?
Mille kohta öeldi "selle"?
- 4.-5. Mille tuled olid punased?
- 4.-5. Mille kohta öeldi "selle"?
- 7.-8. Mille peale Tõnu õde joonistas jänese?
Mille kohta öeldi "selle"?

4. Loe lause(d). Vasta küsimustele. [Puuduva teabe tuletamine]

1. Tõnu õpib 2. klassis.
Kui vanaks võis Tõnu saada?
- 2.-3. Millal võis ema tordi küpsetada?
Kes võisid emal aidata torti küpsetada?
- 4.-5. Mille sees võis auto olla?
6. Mitu lille võis ema kinkida?
6. Mis lilled võis ema kinkida?
Mille sisse võis Tõnu lilled panna?
- 7.-8. Mis värvi jänese võis Tõnu õde pildile joonistada? (päris- / mänujänes?)
9. Kellele Laura ja Tiit kinkisid raamatu?
10. Mida lapsed võisid sünnipäevapeol teha?

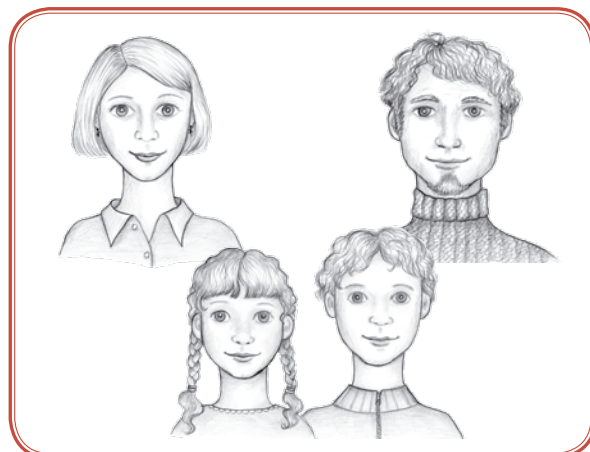
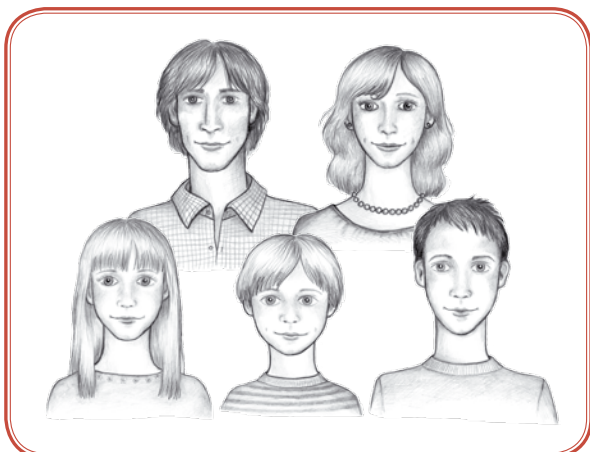
5. Näita 1. pilti. Mitu inimest on pildile joonistatud?
Näita 2. pilti. Mitu inimest on pildile joonistatud?
Mitu peret on piltidele joonistatud?

A. Kuula. Näita õiget pilti.

1. Tõnu isa
2. Tõnu ema
3. Tõnu õde Tiina
Mis on õe nimi?
4. Tõnu sõbrad
Mis on sõprade nimed?

B. Vasta. Näita pildil.

1. Kelle poeg on Tõnu?
2. Kelle vend on Tõnu?
3. Kelle sõber on Tõnu?

Kes olid Tõnu sünnipäeval?

6. Loe laused. [Lausete laiendamine]

Emal küpse|tas tordi.

_____ suure tordi.

_____ .

Tõnu sai isalt auto.

_____ sinise auto.

_____ .

Sinisel autol olid tuled.

_____ puna|sed tuled.

_____ .

Emal kinkis Tõnu|le lilled.

_____ kolla|sed lilled.

_____ .

Tiina joonis|tas jäne|se.

_____ pildi|le jäne|se.

_____ .

1. Mitu lauset lugesid?
2. Loe 1. (2., 3.) lause. Mitu sõna ...?
3. lause:
1. Missuguse tordi ema küpsetas?
2. Loe lause 1. (viimane) sõna.
3. Mitmes on sõna "suure"?
4. Mis märk on lause lõpus?

1. Mitu lauset lugesid?
2. Loe 1. (2., 3.) lause. Mitu sõna ...?
3. lause:
1. Kellelt Tõnu sai auto?
2. Loe lause 1. (viimane) sõna.
3. Mitmes on sõna "sinise"?
4. Mis märk on lause lõpus?

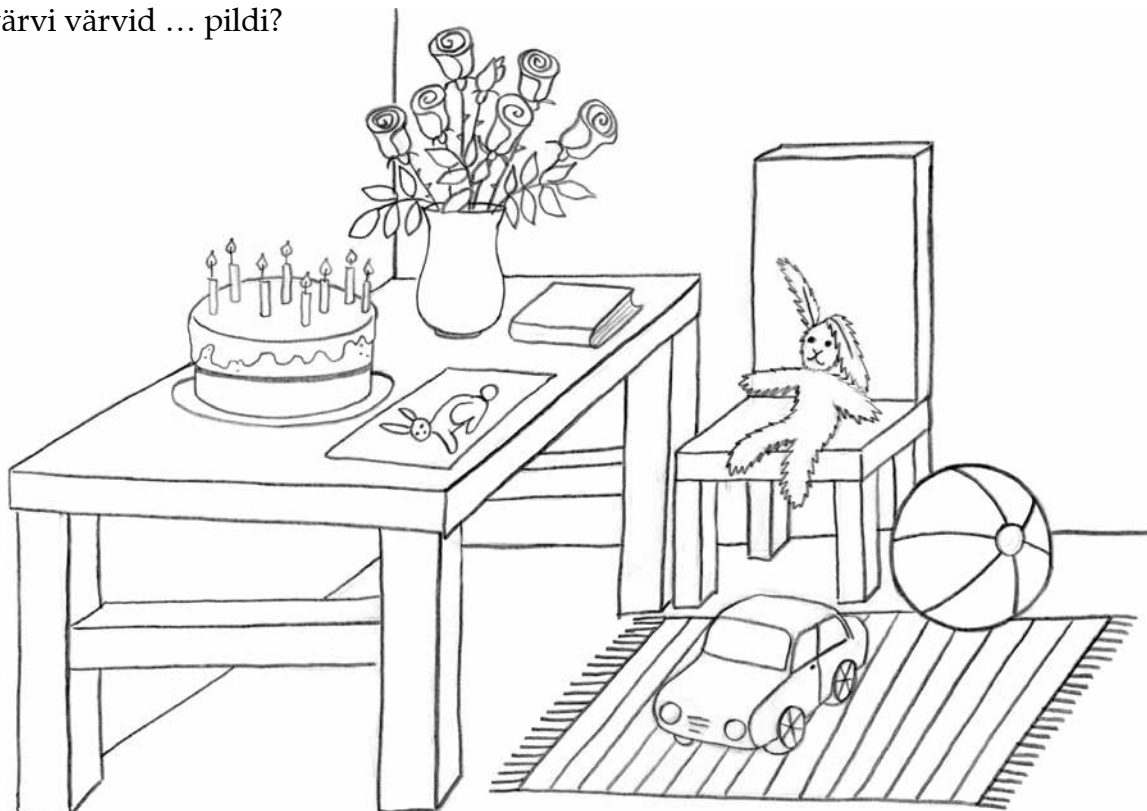
1. Mitu lauset lugesid?
2. Loe 1. (2., 3.) lause. Mitu sõna ...?
3. lause:
1. Mis värvi oli auto?
Mis värvi olid auto tuled?
2. Loe lause 1. (viimane) sõna.
3. Mitmes on sõna "punased"?
4. Mis märk on lause lõpus?

1. Mitu lauset lugesid?
2. Loe 1. (2., 3.) lause. Mitu sõna ...?
3. lause:
1. Mis värvi lilled ema kinkis?
2. Loe lause 1. (viimane) sõna.
3. Mitmes on sõna "kollased"?
4. Mis märk on lause lõpus?

1. Mitu lauset lugesid?
2. Loe 1. (2., 3.) lause. Mitu sõna ...?
3. lause:
1. Millele Tiina joonistas jänese?
2. Loe lause 1. (viimane) sõna.
3. Mitmes on sõna "pildile"?
4. Mis märk on lause lõpus?

7. Mida sai Tõnu kingituseks? Värvige kingituste pildid teksti järgi.
Mis värvi värvid ... pildi?

8. Kuula. Kellel oli õigus?

Õpetaja küsis lastelt: „Mida sai Tõnu kingituseks?“

Kristo arvas: „Ema küpsetas tordi. Isa kinkis mänguauto. Õde Tiina kinkis jänese.“

Miku ütles: „Ema kinkis lilled. Isa andis punased tuled. Tiina kinkis pildi.“

Kertu vastas: „Ema tegi tordi ja kinkis lilled. Isa andis mänguauto.
Õde joonistas Tõnule pildi. Laura ja Tiit kinkisid raamatu.“

9. Loe õnnitlussõnad. Kes võis niimoodi õnne soovida? (Kirjuta õnnitluse kõrvale õige sõna).

Emal Isal Tiinal

1.

patutas Tõnu selga ja ütles: ...

Palju õnne sulle!

Kasva suureks meheks!

2.

kallistas Tõnut ja soovis: ...

Kalli – kalli!

Palju õnne sünnipäevaks!

3.

surus Tõnu kätt ja soovis: ...

Palju õnne!

Oled kallis!

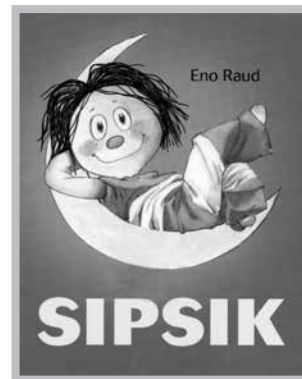

Laura oli toas. Ta õppis laua taga. Ott tahtis teada, mis Laural koolis juhtus.
Laura rääkis Otile: ... Laura näitas Otile raamatut. Laura ütles: ...

Ma luge|sin koolis juttu Sipsi|kust.

Vaata! See on tore raamat.

1. Kellele Laura rääkis Sipsikust?
Kus Laura luges juttu Sipsikust?
Kelle kohta Laura ütles "ma"? | 2.-3. Mida Laura Otile näitas?
Missugune oli raamat Laura arvates?
4. Mida Ott võis Lauralt paluda? |
|---|---|

Laura tutvustas Otile raamatu tegelasi. Raamatu tegelased on Mart, Anu ja Sipsik.

kinkis õele

Anu|le meeldis Sipsik

õmbles pehme nuku

kallis|tas nukku

Sipsik

Anul oli sünni-päev. Mart kinkis õele pehme nuku.

Poiss õmbles selle ise.

Nuku nimi oli Sipsik. Ta rääkis ja laulis. Nukk tantsis ka.

Anu|le meeldis Sipsik väga. Ta kallis|tas oma nukku sageli.

1. Kuula.

1. Mille Anu sai sünnipäevaks?	3. Kellele Sipsik meeldis?
2. Mida Sipsik oskas teha?	

2. Loe lause. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine]

1. Kellel oli sünnipäev?	5. Mida Sipsik oskas teha?
2. Missuguse nuku Mart õele kinkis?	6. Mida Sipsik veel oskas teha?
3. Kust Mart sai nuku?	7. Kellele Sipsik meeldis?
4. Mis oli nuku nimi?	8. Mida Anu tegi Sipsikuga?

3. Loe laused. Vasta küsimustele. [Lausete tähenduste seostamine]

- 1.-2. Kellele Mart kinkis nuku?
Kelle kohta öeldi "õele"?
2.-3. Mille Mart õmbles valmis?
Mille kohta öeldi "selle"?

- 4.-6. Mida Sipsik oskas teha?
Mis sõnad öeldi Sipsiku kohta?
7.-8. Mida Anu kallistas tihti?
Kelle kohta öeldi "ta"?

4. Loe lause(d). Vasta küsimustele. [Puuduva teabe tuletamine]

- 1.-2. Mille puhul sai Anule nuku?
Kes oli Anu Mardile?
Kes oli Mart Anule?
3. Kes võis Mardile õpetada õblemist?

- 4.-6. Kas samasugune nukk võis teistel lastel ka olla?
7.-8. Miks Sipsik võis Anule meeldida?
Mida Anu võis veel kingituseks saada?

5. A. Vaata pilte. (Kes ...? Kus ...? Mida teeb?)

B. Loe laused (1. ja 2.; 3.; 4., 5. ja 6.; 7. ja 8.). Leia sobiv pilt.
Kirjuta lausete järjekorranumbrid piltide alla.

C. Järjesta pildid. Ringi sisse kirjuta pildi järjekorranumber.

ja lause

lause

ja lause

, ja lause

6. Kuula. Kellel oli õigus?

Õpetaja küsis lastelt: „Mitu nukku Mart kinkis Anule?“

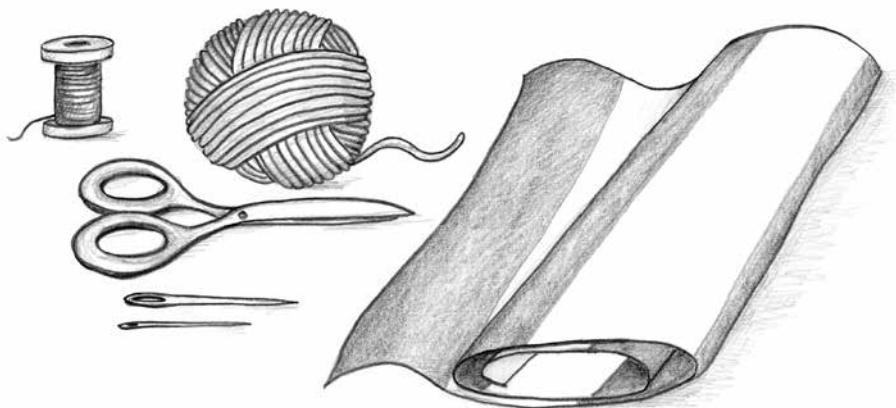
Kristo arvas: „Kaks nukku. Üks nukk oli pehme. Teine nukk oskas rääkida.“

Miku ütles: „Kaks nukku. Ühe nuku nimi oli Sipsik. Teine nukk rääkis ja laulis.“

Kertu vastas: „Ühe nuku. See nukk oli Sipsik. Sipsik oskas laulda, rääkida ja tantsida.“

7. A. Mis on pildile joonistatud?

B. Mida oli Mardil nuku õmblemiseks vaja? Loe sõnad. Valed sõnad tõmba maha.

Mardil oli vaja ...

nõela nõida

kääru kääre

longa lõnga

niiti

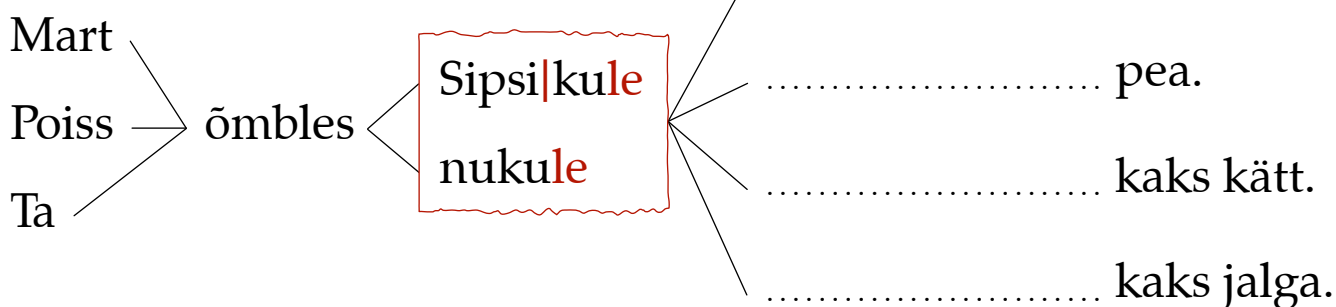
riide-tükke

8. Kuidas Mart võis Sipsikut teha? Moodusta laused.

[Mart õmbles Sipsikule keha. – Mart õmbles Sipsikule riidest keha.]

millest?

- ★ Mart tegi pehme nuku. Mida ta riide sisse võis panna?
- Millest Mart võis teha Sipsiku juuksed?
- Mida Mart võis õmmelda Sipsiku silmadeks?
- Millega Mart võis joonistada Sipsiku näo?

9. Lõpeta laused.

Mart õmbles Anule

Vana-ema aitas poisil

Pehme nuku nimi oli

Kätte jõudis Anu

Mart kinkis õele

Sipsik oskas

..... ja

Anule meeldis lõbus

↓
Ta kallis|tas nukku

1. Mart õmbles Anule *mille*?
Missuguse nuku Mart õmbles?
2. Mida vanaema aitas poisil teha?
3. Mis oli pehme nuku nimi?
4. Kätte jõudis Anu *mis pidupäev*?
5. Mart kinkis õele *mille*?
Mille puhul Mart kinkis õele nuku?
6. Mida Sipsik oskas teha?
7. Anule meeldib *mis*?
Missugune Sipsik Anule meeldis?
8. Anu kallistas nukku *kui tihti*?
Mille kohta öeldi "nukku"?
Kelle kohta öeldi "ta"?

10. Anu sai sünnipäevaks palju kingitusi. Anu oli rõõmus. Ta tänas külalisi kinkide eest.
A. Loe. Värv viisakad laused.

1. Aitäh! Nii tore|dad kingid!

2. Mulle see ei meeldi!

3. See on vahva asi! Suur tänu!

4. Tänan väga!

5. See on kole kingi|tus!

6. See asi mul juba on. Ma ei taha seda!

B. Loe viisakad laused.

Mitu sõna on lauses?

Mis märk on lause lõpus?

VARSTI ON JÕULUD

Oti, Laura ja Tiidu vanaisa elab kus? Vanaisale meeldib lugeda.

Oli esmaspäev. Tiit oli oma toas. Ta võttis sahtlist puhta paberi. Tiit kirjutas vanaisale kirja.

varsti on vahe-aeg

lühike puhkus

tervita

murdis paberi kokku

viis post-kasti

Tiidu kiri

Kallis vana-isa!

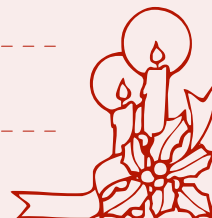
Varsti on jõulud. Koolis tuleb vahe-aeg.

Emal ja isal on lühike puhkus.

Me kõik sõidame maale.

Palun tervita vana-ema!

Tiit

Tiit murdis paberi kokku. Ta viis selle post-kasti.

1. Kuula.

1. Mis pühadest Tiit kirjutas?
2. Kuhu Saare pere kavatses jõulude ajal sõita?
3. Kuhu Tiit viis oma kirja?

2. Loe lause(d). Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine] [Lausete tähenduste seostamine]

1. Mis sõnadega Tiit tervitas vanaisa?
2. Tiit teadis, et varsti saabuvad *mis* pühad?
3. Tiit teadis, et koolis tuleb *mis*?
4. Tiit teadis, et emal ja isal tuleb *mis*?
5. Mida Tiit lubas vanaisale?
Kelle kohta Tiit kirjutas "me"?
6. Keda Tiit palus tervitada?
7. Tiidu kiri sai valmis.
Mida Tiit tegi paberiga?
- 7.-8. Mille Tiit viis postkasti?
Mille kohta öeldi "selle"?
Kelle kohta öeldi "ta"?

3. A. Loe lause(d). Vasta küsimustele. [Puuduva teabe tuletamine]

1. Kellele Tiit kirja kirjutas?

Mis asju oli Tiidul kirja kirjutamiseks vaja?

2.-3. Kes Saare pere lastest käisid koolis?

Kellel lastest on jõulude ajal vaheaeg?

4. Kus on Ott sinu arvates tööpäevadel?

Kas Otil võib ka jõulupuhkus tulla?

5.-6. Kelle juurde kavatses Saare pere sõita?

7.-8. Kus postkast võis olla?

B. Õpetaja näitab sulle erinevaid pabereid (sh määratud, kortsus, rebitud äärega).

Missugusele paberile sa tahad kirja saada? Milline paber sulle meeldib (ei meeldi)?

Tiit pani kirja postkasti esmaspäeval. Pühapäeval helistas Tiit vanaisale.

Kas meeldis?

sa saatsid

esmas-päeval

ei ole näinud

ei saanud kätte

Tiit ja vanaisa

1. Tiit tahtis teada, kas vanaisa luges kirja. Tiit küsis vanaisalt: ...

Tiit: "Kas minu kiri meeldis sulle?"

2. Vanaisa oli imestunud. Ta ütles: ...

Vana-isa: "Ma ei ole kirja näinud."

3. Vanaisa tahtis teada kirja saatmise aega. Taat küsis: ...

Vana-isa: "Mis päeval sa selle saatsid?"

4. Tiit vastas vanaisa küsimusele: ...

Tiit: "Juba esmas-päeval."

Tiit rääkis vanaisale, kuidas ta kirja saatis. Vanaisa kuulas Tiidu jutu ära.

5. Vanaisa sai aru, mis kirjaga juhtus. Vanaisa rääkis Tiidule: ...

Vana-isa: "Sa unustasid mõned asjad ära. Nii kaduski kiri ära."

1. Kuula.

1. Kes saatis vanaisale kirja?

2. Kas vanaisa sai kirja kätte?

2. Loe lause. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine] [Lausete tähenduste seostamine]

1. Tiit lootis, et kiri meeldis *kellele*?
2. Mida vanaisa rääkis kirja saamise kohta?
3. Mida vanaisa küsis kirja saatmise aja kohta?
Mille kohta vanaisa ütles "selle"?
4. Tiit ütles kirja saatmise päeva. See oli ...
5. Mis vea tegi Tiit vanaisa arvates?
6. Mis juhtus kirjaga vanaisa arvates?

3. Vanaisa tahtis teada, mida Tiit kirjaga tegi. Tiit rääkis vanaisale.
Loe. Pane laused õigesse järjekorda.

Kiri sai valmis.

1. Ma võtsin sahtlist paberi.

Ma murdsin paberi pööleks.

Pina|list võtsin ma pasta|ka ja kirju|tasin.

Läksin õue. Ma viisin paberi post-kasti.

4. Mida Tiit võis unustada? Moodusta laused.

ümbrik

aadress

kirja-mark

Tiit

Poiss

Ta

unus|tas

võtta ümbri|ku.

kirju|tada aadressi.

kleepi|da margi.

- Mille peale on vaja aadress kirjutada?
Mille peale on vaja mark kleepida?

5. Kuula. Kellel oli õigus?

Õpetaja küsis lastelt: „Mida Tiit kirja saatmisel unustas?“

Kristo arvas: „Tiit ei kirjutanud ümbriku peale vanaisa nime.“

Miku ütles: „Tiit ei kirjutanud ümbriku peale vanaisa aadressi ja nime.

Ümbriku peale ei kleepinud Tiit marki. Tiit ei pannud kirja ümbriku sisse.“

Kertu vastas: „Tiit ei viinud kirja postkasti.“

6. A. Tiit kirjutas ümbrikule sõbra aadressi. Loe.

Alari Kask
Tiigi 13 – 26
Tartu
51013

B. Kirjuta ümbrikule oma postiaadress.

SIIA
KLEEBI
MARK!

Kust saad osta ümbrikku?

Kust saad osta kirjamarki?

Isa tuli töölt koju. Ta seisis esikus ja ütles: ...

Isa tahtis teada, mis nii hästi lõhnab. Ta küsis Lauralt: ...

Laura teatas: ...

Siin on magus lõhn.

Mis lõhn see on?

Ema küpse|tab pipar-kooke.

1. Missugune lõhn oli isa arvates esikus?

Kus isa tundis magusat lõhna?

2. Mida isa tahtis teada?

3. Laura rääkis isale emast. Mida ema küpsetas?

Kus ema võis piparkooke küpsetada?

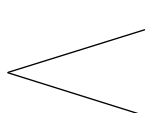
5. Mille lõhna isa tundis?

Õhtul jutustas isa ühe loo piparkookidest.

läks mängu-nurka

kirju|tas isa|le

pipar-kook

Mis maius|tus on kõige parem?
kõige kehvem?

Pipar-kook (1. osa) *

Tota on väike tüdruk. Ta ei käi veel koolis. Tota oskab natuke lugeda ja kirjutada.
Isa ja Tota mängisid kirjade saatmist. Tota oli kirjakandja.

Tota võttis laualt kirja. Ta läks mängu-nurka. Seal Tota luges:

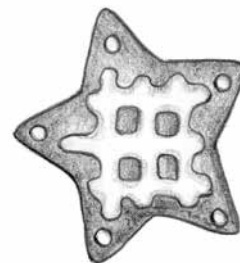
“MIS MAIUS|TUS ON KÕIGE PAREM?”

Tota kirju|tas: “PIPAR-KOOK.” Ta viis kirja isale.

Isa kirju|tas uue kirja. “MIS MAIUS|TUS ON KÕIGE

KEHVEM?”

Tota vastas jälle: “PIPAR-KOOK.”

1. Kuula.

1. Mida Tota luges mängunurgas?
2. Kellele Tota viis oma kirja?
3. Kes kirjutas Totale uue kirja?
4. Kes kirjutas isale teise vastuse?

2. Loe lause. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine]

1. Mille pealt Tota kirja võttis?
2. Kuhu Tota laua juurest läks?
3. Mis sõnad isa kirjutas paberile?
Mis märk oli lause lõpus?
Mille kohta isa küsis küsimuse?
4. Mis maiustus on Tota arvates kõige parem?
5. Kellele Tota viis oma kirja?
6. Mis sõnad kirjutas isa uuele paberile?
Mis märk oli lause lõpus?
7. Mis maiustus oli Tota arvates kõige kehvem?

* Reet Kudu järgi

3. Loe laused. Vasta küsimustele. [Lausete tähenduste seostamine]

★ 1.-3. Kus Tota luges isa kirja?
Mis kohta nimetati sõnaga "seal"?
Kust Tota sai selle kirja?

4.-5. Kes viis Tota kirja isale?
Kelle kohta on öeldud "ta"?
6.-7. Kellele Tota vastas "piparkook"?

4. Loe lause(d). Vasta küsimustele. [Puuduva teabe tuletamine]

★ 1.-2. Kes võis kirja laua peale panna?
Kas isa kohta oli midagi kirjutatud?
3. Kelle kirja Tota luges mängunurgas?
4.-5. Kus Tota oma kirja kirjutas?
Kuhu Tota võis kirja viia?

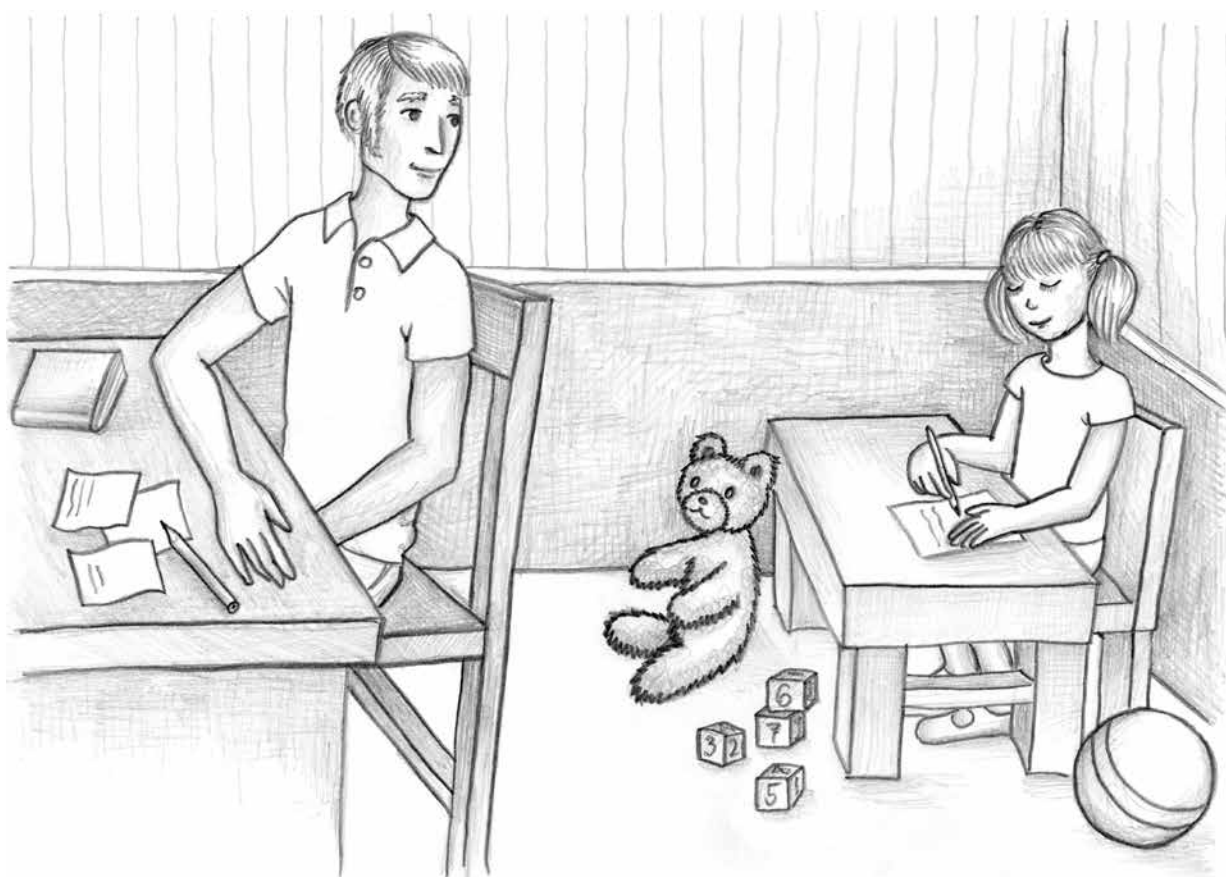
5. Kuhu isa võis uue kirja panna?
Kus võis Tota oodata uut kirja?
Kus Tota võis isa teist kirja lugeda?
6. Kas sinu arvates Tota ütles teise vastuse
või kirjutas vastuse?
Kuhu Tota võis oma teise kirja viia?

5. A. Vaata pilti. Vasta küsimustele.

★ 1. Mis ruum on pildile joonistatud?
2. Kus istub isa?
3. Mida isa teeb?
4. Mis asjad on laual?

5. Milleks on isal vaja paberit ja pliiatsit?
6. Kus on Laura?
7. Mida Laura teeb mängunurgas?
8. Mis asjad on mängunurgas?

B. Loe lause. Kas see tegevus on pildil kujutatud?

1. Tota võttis laualt kirja. 2. Ta läks mängu-nurka. 3. Tota kirju|tas kirja. 4. Ta viis selle isale. 5. Isa kirju|tas uue kirja.

6. Mida isa Totalt küsis?

Mida vastas Tota isale?

Isa kirjutas:

1. Mis maius|tus on ?

2. Mis maius|tus on ?

Tota kirjutas:

.....

.....

★ Mitu kirja kirjutas isa?
Kellele isa kirjutas?
Kelle jaoks isa kirjutas trükitähtedega?

★ Mitu kirja kirjutas Tota?
Kellele Tota kirjutas?
Mis tähtedega oskas Tota kirjutada?

7. Kuula. Kellel oli õigus?

Õpetaja küsis lastelt: „Mida arvas Tota piparkoogi kohta?“

Kristo arvas: „Piparkook on kõige parem maiustus.“

Miku ütles: „Piparkook on kõige parem maiustus. Piparkook on kõige halvem ka.“

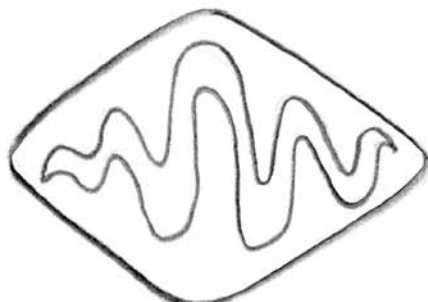
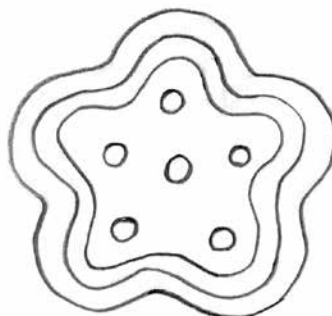
Kertu vastas: „Piparkook on kõige halvem maiustus.“

8. Mida arvas Tota piparkoogi kohta?

Pipar-kook on $\left\langle \begin{array}{l} \text{kõige} \\ \text{kõige} \end{array} \right\rangle$ maius|tus.

Isa arvas, et Tota jutt on imelik.

nägu läks tōsi|seks
tahtis ruttu vasta|ta
ei osa|nud kiires|ti kirju|tada

vēeris mängu-nurgas
pole võima|lik
krōbi|seb

Pipar-kook (2. osa)

Isa lug¹es Tota teist kirja. Ta nägu läks tōsi|seks.

Isa kirju|tas uue kirja. Tota veeris mängu-nurgas:

“SEE POLE VÕIMA|LIK!”

Nüüd tahtis Tota ruttu vasta|ta.

Ta ei osa|nud kiires|ti kirju|tada.

Tota läks isa juurde. Ta ütles: “See on võima|lik!”

Pipar-kook on kõige parem. Ta maitseb hästi.

Pipar-kook on kõige halvem ka. Ta krōbi|seb.

Em²a kuuleb, kui ma salaja sōön.”

1. Kuula.

1. Kelle nägu muutus tōsiseks?
2. Kelle kirja Tota lug¹es?
3. Kellele Tota rääkis piparkoogist?

2. Loe lause. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine]

1. Kelle kirja isa lug¹es?
2. Missuguseks muutus isa nägu?
3. Mida tegi isa pärast kirja lugemist?
4. Kus Tota lug¹es isa kirja?
Mis sõna on öeldud Tota lugemise kohta?
Mis lause oli isa kirjas?
Mis märk oli lause lõpus?
5. Kuidas Tota tahtis isale vastata?
6. Kuidas Tota ei osanud kirjutada?
7. Kelle juurde Tota läks?
8. Mis sõnad ütles Tota isale?
9. Mis maiustus on Tota arvates kõige parem?
10. Mille tõttu on piparkook Tota arvates kõige parem?
11. Mis maiustus on Tota arvates kõige halvem?
12. Mille tõttu on piparkook Tota arvates kõige halvem?
13. Kelle eest salaja Tota mõnikord piparkooke sōöb?

3. Loe laused. Vasta küsimustele. [Lausete tähenduste seostamine]

- 1.-2. Kelle nägu muutus tõsiseks?
Kelle kohta on öeldud "ta"?
- 3.-4. Kelle kirja luges Tota
mängunurgas?

- 5.-6. Kes ei osanud kiiresti kirjutada?
Kelle kohta on öeldud "ta"?
7. Loe Tota jutt isale. Mitu lauset Tota rääkis?
Loe 1. lause. Loe Tota viimane lause.

4. Loe lause(d). Vasta küsimustele. [Puuduva teabe tuletamine]

- 1.-2. Missugune võis isa nägu olla enne kirja
lugemist? Näita.
- 3.-4. Kuhu isa võis oma kolmanda kirja panna?
Kes võis viia kirja mängunurka?
- 5.-6. Kellele Tota tahtis kiiresti vastata?
- 7.-8. Tota ei kirjutanud isale uut kirja.
Kirjutamise asemel Tota tegi mida?

- 9.-13. Mõnikord Tota varjab piparkookide
sõmist. Tota sööb salaja piparkooke.
Mille järgi saab ema sellest aru?
- Ema arvatavasti ei taha, et Tota sööb
korraga palju piparkooke.
Piparkoogid on kõvad ja magusad.
Missuguseks võivad muutuda Tota hambad?
 - Magusast saab Tota kõht kiiresti täis.
Mis toitu siis Tota arvatavasti enam ei taha?

5. Kuula. Kellel oli õigus?

Õpetaja küsis lastelt: „Miks Totale piparkoogid meeldivad?“

Kristo arvas: „Piparkoogid on maitsvad.“

Miku ütles: „Piparkooki saab salaja süüa.“

Kertu vastas: „Piparkoogid krõbisevad.“

Õpetaja küsis lastelt: „Miks Totale piparkoogid ei meeldi?“

Kristo arvas: „Ema küpsetab vähe piparkooke.“

Miku ütles: „Totale ei maitse piparkoogid.“

Kertu vastas: „Piparkoogid krõbisevad. Ema kuuleb, et Tota sööb piparkooki.“

6. Lõpeta laused. A. Mida Tota arvas piparkooki kohta?

Pipar-kook on kõige

..... maius|tus,

sest ta

... maitseb kuidas?

..... maius|tus,

sest ta

... teeb hamba all mis? häält

Laura ja Tiit tulid koolist koju. Bussis teatas Laura Tiidule: ...
 Laural oli mure. Ta rääkis sellest vennale: ...
 Tiit lohutas Laurat: ...
 Tiit tegi ettepaneku: ...

Koolis tuleb jõulu-pidu.

Ma ei oska jõulu-salmi.

Peoni on veel aega.

Õpime koos ühe luuletuse.

1. Mida Laura rääkis kooli kohta?
2. Mida Laura enda arvates ei oska?
Kelle kohta Laura ütles "ma"?
3. Mida Tiit rääkis peo aja kohta?
4. Mida Tiit tahtis koos Lauraga õppida?

Kodus luges Tiit Laurale luuletuse. Luuletuses räägib üks laps päkapikkudest.

jõulu-päka-pikud on käinud ei näinud
 kingi-pakke täna|ma peab jõulu-taati
 hüppan rõõmust lakke = rõõmus|tan
 (hüppan lakke – hüppan rõõmust lakke)

Jõulu-päka-pikud

Erika Esop

1. Meil on päka-pikud käinud,
aga mina neid ei näinud.

2. Nägin ainult kingi-pakke,
nüüd ma hüppan rõõmust lakke.

3. Täna|ma peab jõulu-taati,
tema ju need kingid saatis!

1. Kuula.

1. Kes käisid lapse arvates kodus?
2. Mida laps toas nägi?
3. Keda laps tahtis tänada?

2. Loe 1. (2., 3.) salm. Vasta küsimustele.

[Lause tähenduse mõistmine] [Lauseste tähenduste seostamine]

1. salm:
 1. Kes olid lapse arvates kodus käinud?
 2. Keda laps ei näinud?
 3. Kelle kohta on öeldud "mina"?
 4. Kelle kohta on öeldud "neid"?
2. salm:
 1. Mida laps toas nägi?
2. salm:
 1. Keda laps tundis pärast pakkide nägemist?
3. salm:
 1. Keda laps kavatses tänada?
 2. Kelle kohta laps ütles "tema"?
 3. Mille eest laps tahtis jõuluvana tänada?

3. Loe. Vasta küsimustele. [Puuduva teabe tuletamine]

1. Kus laps võis kingitusi näha?
2. Kes lapse arvates tõid kingitusi?
3. Kellele need kingitused võisid olla?
4. Kas see laps võis olla poiss või tüdruk?
5. Laps hakkas rõõmu pärast hüppama. Mille suunas laps võis hüpata?
6. Kui kõrgele laps võis hüpata?
7. Kellele laps võis pakkidest rääkida?

4. Kuula. Kellel oli õigus?

Õpetaja küsis lastelt: „Laps nägi kingipakke. Mida laps tundis?“

Kristo arvas: „Laps oli rõõmus ja õnnelik.“

Miku ütles: „Laps rõõmustas kingituste üle.“

Kertu vastas: „Lapsel oli hea tuju. Ta hakkas voodi peal hüppama. Lõpuks hüppas laps peaga vastu lage.“

Sokk-soki, sokk-soku

Lapsed olid maal. Vanaisa jutustas lastele vana-aja jõulukommetest. Vanaisa ütles: ...

Lapsed tahtsid teada, mida jõulusokk tegi. Vanaisa vastas: ...

Vanaisa rääkis veel: "Kõik ootasid jõulusokku oma koju."

Lapsed tahtsid teada, miks kõik ootasid sokku. Vanaisa vastas: ...

Vanas|ti tuli külla jõulu-sokk.

Tema tegi pere|le nalja.

Jõulu-sokk tõi õnne.

1. Mis tegelasest vanaisa rääkis?
2. Mida jõulusokk tegi perele?

2. Kelle kohta vanaisa ütles "tema"?
3. Mida inimesed uskusid jõulusoku kohta?

Toas on jõulu-sokk.

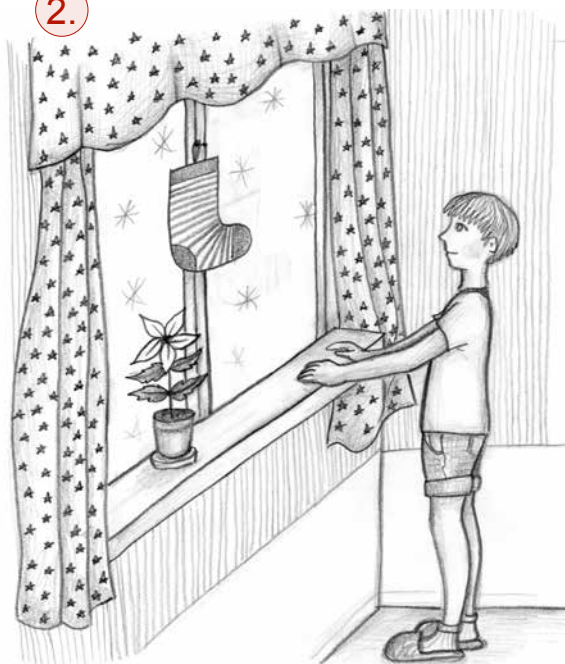
Isa kutsus tuppa jõulu-soku.

Ott pani akna|le jõulu-soki.

1.

2.

möki|tas kõva hääle|ga
andis soola-ube

sokk puksis nende|ga
pähkleid ja prääni|kuid

Jõulu-sokk

Jõulu-sokk tuli tuppa. Ta möki|tas kõva hääle|ga.

Sokul olid peas sarved. Nende|ga sokk puksis lapsi.

Lapsed jooksid eest ära. Küll oli lõbus!

Ema pakkus soku|le õunu. Isa andis talle soola-ube.

Lapsed tõid pähkleid ja prääni|kuid.

Jõulu-sokk soovis pere|le head õnne.

1. Kuula.

1. Mis tegelane tuli tuppa?
2. Mida sokk tegi oma sarvedega?
3. Mida pere pakkus jõulusokule?
4. Mida jõulusokk perele soovis?

2. Loe lause. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine]

1. Kuhu jõulusokk tuli?
2. Mis häält sokk tegi?
3. Mis olid sokul peas?
4. Mida sokk tegi sarvedega?
5. Kuidas lapsed põgenesid soku eest?
6. Mis mäng oli laste arvates lõbus?
7. Mida ema sokule pakkus?
8. Mida andis isa sokule?
9. Mis maiustusi lapsed andsid sokule?
10. Jõulusokk sai süüa. Ta lõpetas naljad ära. Missugust õnne jõulusokk soovis?

3. Loe laused. Vasta küsimustele. [Lausete tähenduste seostamine]

- 1.-2. Kus sokk mökitas?
- 3.-4. Millega sokk puksis lapsi?
Mille kohta on öeldud "nendega"?
- 5.-6. Kelle eest lapsed jooksid ära?
- 7.-9. Mis maiustusi sai jõulusokk?
Mida soolast sai sokk toiduks?

4. Loe. Vasta küsimustele. [Puuduva teabe tuletamine]

- 1.-2. Kes võis mängida jõulusokku?
Mis riided võisid sokul seljas olla?
- 3.-4. Keda sokk võis veel sarvedega puksida?
- 5.-6. Kelle eest lapsed jooksid ära?
Mida võisid lapsed jooksmise ajal hõigata?
- 5.-6. Lapsed jooksid.
Mida ema ja isa võisid samal ajal teha?
- 7.-9. Mille peal võisid olla õunad (oad, pähklid, präänikud)?
10. Mida võis jõulusokk öelda?

5. Kuula. Kellel oli õigus?

Õpetaja küsis lastelt: „Mida tegi jõulusokk toas?”

Kertu vastas: „Jõulusokk mökitas kõva häälega. Ta ajas lapsi taga.”

Miku ütles: „Jõulusokk mökitas ja puksis sarvedega. Jõulusokk sõi. Lõpuks soovis jõulusokk head õnne.”

Kristo arvas: „Jõulusokk jooksis toas. Ta sõi igasuguseid maiustusi.”

6. Kuula. Leia sarnane lause tekstist.

1. Jõulusokk mökitas.

2. Jõulusokkul olid sarved.

3. Isa pakkus sokule toitu.

4. Ema pakkus ka sokule toitu.

5. Lapsed andsid sokule maiustusi.

6. Jõulusokk soovis õnne.

7. Loe laused. [Lauseite laiendamine ja ühendamise]

Jõulu-sokk möki|tas toas.

_____ kōva häälega.

_____ .

Sokul olid peas sarved.

_____ tera|vad sarved.

_____ .

Isa pakkus soku|le õunu.

_____ söola|ube.

_____ ja _____ .

Ema andis talle prääni|kuid.

_____ pähk|leid.

_____ ja _____ .

Mitu sõna on 1. (2., 3.) lauses?

3. lause:

1. Missuguse häälega jõulusokk mökitas?

2. Loe 1. (viimane) sõna.

3. Mis märk on lause lõpus?

Mitu sõna on 1. (2., 3.) lauses?

3. lause:

1. Missugused olid soku sarved?

2. Mis märk on lause lõpus?

3. Loe 1. (viimane) sõna.

4. Mitmes on sõna “teravad”?

Mitu sõna on 1. (2., 3.) lauses?

3. lause:

1. Mida isa sokule pakkus?

2. Mis märk on lause lõpus?

3. Loe 1. (viimane) sõna.

4. Mitmes on sõna ...?

Mitu sõna on 1. (2., 3.) lauses?

3. lause:

1. Mida ema sokule andis?

2. Mis märk on lause lõpus?

3. Loe 1. (viimane) sõna.

4. Mitmes on sõna ...?

Soovin head

Laura ja Tiit olid kodus. Nad tegid sõpradele kaarte.

A. Loe.

B. Meisterda kaart. Kaardile kirjuta õnnesoov.

Laura teatas: ...

Jõulud on käes!

Jõulude ajal võib soovida:

 Häid jõule!

 Kauneid jõule!

 Ilusaid jõule!

 Häid jõulu-pühi!

Aasta viimane kuu on *mis kuu*?

Tiit ütles: ...

Varsti on
aasta lõpp.

Aasta lõpus võib soovida:

 Ilu|sat aasta lõppu!

 Head vana aasta lõppu!

 Tore|dat aasta lõppu!

Aasta esimene kuu on *mis kuu*? Jaanuariga algab uus aasta.

Tiit ütles: ...

1. jaanua|ril algab
uus aasta.

Uuel aastal võib soovida:

 Head uut aastat!

 Tore|dat uut aastat!

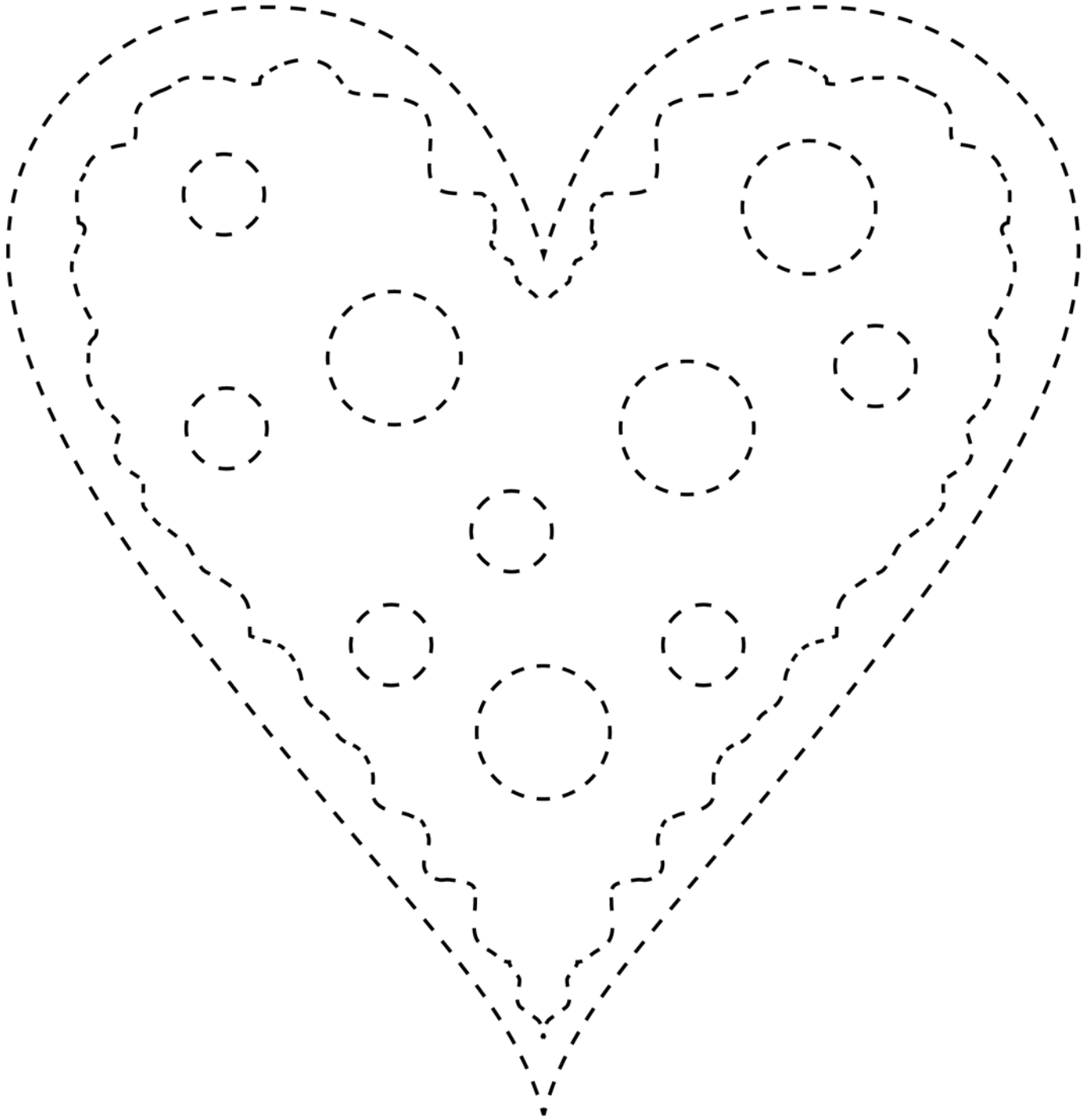
 Ilu|sat uut aastat!

 Õnne|likku uut aastat!

jaan
jaanu
jaanu|ar
jaanua|ri
jaanua|ril

1. Ema küpsetas piparkooke. Lapsed aitavad neid kaunistada.

A. Joonista. B. Loe. Värvige kujundid.

1. Pipar|koogi serv on roheline.
2. Suured ringid on puna|sed.
3. Väike|sed ringid on kolla|sed.
4. Pipar|kook on pruun.

2. Värv pildid. Räägi, mis värvi on ...

3. Värvi pilt. Sellest saad teha jõulu|kaardi.

ÕPETAJALE

Lugemistekst	Vestlusteemad (s.h õppekava läbivad teemad)	Seos teiste õppeainetega
1. Lapsed on õues	Tegevused õues <i>Turvalisus</i>	Kehaline kasvatus Inimeseõpetus
2. Lapsed kiiguvad	Mängujärjekorra ootamine	Inimeseõpetus
3. Tugev tuul	Loodus sügisel Loodusvaatlused	Loodusõpetus
4. Hilissügis	Loodus sügisel Loodusvaatlused	Loodusõpetus
5. Esimene lumi	Loodus sügisel Loodusvaatlused	Loodusõpetus
6. Minu sünnipäev	Oma sünnipäeva ja vanuse teadmine	Inimeseõpetus
7. Tõnu sünnipäev	Sünnipäevalapse õnnitlemine	Inimeseõpetus
8. Sipsik	E. Raud "Sipsik" Ise kingi valmistamine Kinkide eest tänamine	Käeline tegevus Inimeseõpetus
9. Tiidu kiri	Kirja kirjutamine (= vahendid)	Inimeseõpetus
10. Tiit ja vanaisa	Koduse aadressi teadmine Kirja saatmine (aadressi märkimine ümbrikule)	Inimeseõpetus
11. Piparkook (1. osa)	Ettevalmistused jõuludeks	Inimeseõpetus
12. Piparkook (2. osa)	Varjamisest arusaamine Tervislik toit Hammaste tervishoid	Inimeseõpetus
13. Jõulupäkapikud (<i>luuletus</i>)	Jõuluootus	Inimeseõpetus
14. Sock-soki, sock- soku	Vana aja traditsioonid	Inimeseõpetus
15. Jõulusokk	Vana aja traditsioonid	Inimeseõpetus
16. Soovin head	Jõulu-, vana aasta ja uue aasta soovid	Inimeseõpetus Käeline tegevus

SISUKORD

Eessõna	3
Meie oleme õues	4
Lapsed on õues	4
Lapsed kiiguvad	8
Tugev tuul	10
Hilissügis	14
Esimene lumi	18
Lapsel on sünnipäev	22
Minu sünnipäev	22
Tõnu sünnipäev	24
Sipsik	28
Varsti on jõulud	32
Tiidu kiri	32
Tiit ja vanaisa	33
Piparkook (1. osa)	36
Piparkook (2. osa)	39
Jõulupäkapikud	42
Sokk-soki, sokk-soku	44
Jõulusokk	45
Soovin head	47
Lisaülesanded	48
Õpetajale	51

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Hariduslike erivajadustega
õpilaste õppevara arendamine

ISBN 978-9949-547-10-4

9 789949 547104